

جزوه روش اجرای طرح صالحین

«ویژه اساتید طرح»

پایگاه مقاومت شهید انجوی شهرک زیباشهر

موزه کمیل

فرآیند اقتناع و فرهنگ سازی

در این قسمت، ضمن تأکید بر اهمیت انجام فرآیند اقتناع و فرهنگ‌سازی صالحین بناست که ابتدا به طرح برخی تجربیات موفق و نیز بیان برخی راهکارهای عملیاتی و مصداقی اجرای "شجره‌ی طیبه صالحین" در کشور پردازیم و پس از آن فرآیند اجرای سیر مراحل تربیت در جریان صالحین، شامل مراحل جذب، تثبیت و رشد را مورد بحث و بررسی کارشناسانه قرار دهیم. البته، قبل از ورود به مباحث این قسمت، لازم به یادآوری است که برای تحقق فرآیند اقتناع و فرهنگ‌سازی در جریان صالحین که در واقع همان جریان احیاء و فعال‌سازی مساجد شیعه در آخر الزمان می‌باشد، مروجان و مبلغان این اندیشه قبل از همه باید به انجام پنج رسالت خطیر و اثرگذار در این خصوص پردازند که رسالت‌ها عبارتند از:

- * اول: تبیین دقیق صالحین و معرفی کلیات و ابعاد آن به مخاطبان (شناخت دقیق مفاهیم و ارائه تعاریف اصلی).
- * دوم: اثبات ضرورت اجرای شجره طیبه صالحین و بیان ادله کافی پیرامون ضرورت انجام و اولویت اجرای آن.
- * سوم: طرح مباحث انگیزشی لازم و ایجاد اعتقاد و باورمندی قلبی در مخاطب پیرامون این موضوع مهم.
- * چهارم: برگزاری دوره‌های آموزشی توجیهی و تلاش برای ارتقاء توان تربیتی افراد با هدف تحقق هرچه بهتر شجره طیبه صالحین.

* پنجم: آسیب شناسی، کنترل، نظارت و ارزشیابی اجرای فرآیند صالحین در سطوح مختلف و در تمامی زمان‌ها و مکان‌ها. به دیگر سخن آنکه، مروجان و مبلغان اندیشه صالحین، باید ابتدا بتوانند جریان صالحین و ابعاد و زوایای آن را بخوبی معرفی کنند، ضرورت و اولویت انجام آن را اثبات نموده و سپس با طرح مباحث انگیزشی لازم، افراد را به حضور در این عرصه ترغیب و تشویق نمایند.

براین اساس در شرایط فعلی، تکثیر و ترغیب مجاهدان و مبارزان عرصه جهاد فرهنگی و نیز تربیت و توجیه افراد هم فکر، همدل و باورمند نسبت به مبانی و اصول تربیتی صالحین، ضرورتی است انکارناپذیر، ضرورتی که انجام آن تنها از عهده افرادی توانمند، با انگیزه و دلسوز و با تجربه برمی آید، کسانی که صالحین را بخوبی می‌شناسند به اهداف آن ایمان دارند و ضرورت اجرای آن را تمام وجود لمس کرده‌اند.

البته در این رابطه، نکته مهم دیگر حائز اهمیت آن است که همواره توجه داشته باشیم که برای تبدیل جریان فرهنگی صالحین، به جریان فرهنگی غالب در کشور، نمی‌تواند فقط به نظریه پردازی صرف و نیز بیان دیدگاه‌ها و نظرات مختلف تربیتی بسنده کرد بلکه اکنون، مروجان و مبلغان اندیشه صالحین، حتماً باید تلاش کنند تا ابتدا کارشناسان خبره مسائل تربیتی و فرهنگی را در منطقه انجام مأموریت خود شناسایی نموده و پس از آن دوره‌های آموزشی ویژه اجرای این فرآیند با موضوع جذب، تثبیت و رشد را، در سطوح مختلف برگزار نمایند تا به این ترتیب، افراد آشنا و معتقد به این جریان در آن شهر و دیار و روستا و محله بتدریج تکثیر و تقویت شوند.

همچنین برای موفقیت در انجام این حرکت سایر مؤلفه‌هایی همچون دارا بودن تجربه عملی اعضای گروه ترویج و تبلیغ صالحین، تسلط ایشان بر فرآیند اجرا و نیز شناخت آسیب‌های کار فرهنگی با رویکرد تربیت، از دیگر مؤلفه‌های لازم و ضروری است که متولیان جریان صالحین در کشور، باید حتماً به آن مجهز باشند. به هر حال، در این مجال و با هدف هر چه بیشتر کاربردی شدن مباحث مطرح شده در کتاب، به بیان پاره‌ای از تجربیات موفق در این رابطه، با هدف الگوگیری مساجد و پایگاه‌ها و نیز انجام موفق جریان صالحین در کشور می‌پردازیم.

چهار روش طرح بحث در حلقه‌های تربیتی

همانگونه که پیشتر یاد آور شدیم نظام حلقه داری در شجره طیبه صالحین، دارای اصول و قواعد خاصی است که مریدان و سرگروه‌های صالحین باید از قبل با آن آشنا شوند. براین اساس و به جهت اهمیت موضوع؛ در نمودار ذیل، برخی باید و نبایدهای طرح بحث در نظام حلقه داری صالحین را یادآوری می‌شویم:

ویژگی‌های طرح بحث در حلقه تربیتی صالحین

بایدها	نبایدها
۱. بیان درست موضوع	۱- یک طرفه سخن گفتن
۲. رغبت زایی در مخاطب	۲- اطاله کلام
۳. سؤال برانگیزی در بحث	۳- پیش داوری و قضاوت
۴. دو طرفه شدن مباحث	۴- خروج از موضوع اصلی
۵. ورود همه اعضا به بحث	۵- تخریب، تمسخر و انتقاد
۶. جمع‌بندی و نتیجه گیری	۶- شوخی‌های مکرر و بیجا

چهار مدل پیشنهادی برای طرح بحث در حلقه‌های تربیتی

از آنجا که پایه و اساس تعلیم و تربیت در نظام حلقه داری صالحین، مبتنی بر بحث و گفتگوی طرفینی است در این بخش، به تشریح چهار مدل طرح بحث در یک حلقه تربیتی می‌پردازیم.

۱. روش حل مسئله (جهت طرح بحث در حلقه‌های تربیتی صالحین)

انسان موجودی است که همواره در طول تاریخ در پی حل مسائل خود بوده و سعی می‌کرده که برای هر موضوع حل نشده‌ای در زندگی، راه حلی بیابد، از آنجا که انسان موجودی ذی شعور و دارای قابلیت تفکر است همواره می‌تواند در مسیر حل مسائل به حقیقت مطلب دست یابد و راه حلی مناسب پیدا کند.

حل مسئله؛ در واقع بمتابیه‌ی پیدا کردن راه حل دستیابی به هدف، در هر اقدام و مرحله جداگانه‌ای است: براساس "حقیقت یابی" و رسیدن به کنه قضایا در زندگی، برای هر کس به نوعی "حل مسئله" به حساب می‌آید.

مربی صالحین؛ برای طرح بحث در گروه به روش "حل مسئله"، ابتدا باید موضوع را در قالب یک فرضیه به متریان معرفی کند، مثلاً اگر قرار است در این جلسه "جنگ نرم" مورد بحث واقع گردد، مربی حلقه باید پس از بیان مقدمه و احوالپرسی صمیمی با اعضاء برای ترغیب آنان به شرکت فعال در بحث، یکی از راهبردهای مناسب انگیزه‌سازی در گروه را انتخاب و اجرا نماید؛ به عنوان مثال یک کتاب را به حاضران معرفی کرده و یا یادداشت یک روزنامه، یا یک مجله را با موضوع "جنگ نرم" برایشان بخواند.

پس از آن، مربی به طرح سؤالاتی از اعضاء گروه می‌پردازد تا با این کار آنان را درگیر بحث نماید و درک و فهم مناسبی از موضوع، در مخاطباننش ایجاد کند. همچنین برای این کار، مربی می‌تواند به طرح سؤالاتی از این قبیل بپردازد: به عقیده شما جنگ نرم چیست؟ چه اهدافی را دنبال می‌کند؟ و برای مقابله با آن چه باید کرد؟

در پایان، پس از آنکه همه اعضای حلقه تربیتی در بحث شرکت کردند و زمینه‌های انجام بحث دو سویه بین اعضاء با یکدیگر و نیز بین مربی و متربی فراهم گردید آنگاه مربی حلقه صالحین، به ارزشیابی نهایی نظرات مطرح شده در گروه می‌پردازد و در پانزده دقیقه آخر وقت، ضمن جمع‌بندی مباحث، به نتیجه‌گیری نهایی می‌پردازد.

بنابراین، در روش حل مسئله، که شکل ساده شده آن برای طرح بحث در حلقه‌های تربیتی صالحین مطرح شد، چهار مرحله اساسی وجود دارد:

اول: طرح مسئله در قالب یک فرضیه؛ مثل این فرضیه که "جنگ نرم، در واقع همان جنگ معرفتی و عقیدتی دشمن با مکتب اهل بیت عصمت و طهارت (ع) است".

دوم: اتخاذ راهبرد مناسب انگیزه‌سازی در گروه، با هدف ترغیب آنان شرکت فعال در مباحث، راهبردهایی همچون نمایش فیلم کوتاه، پخش کلیپ، ارسال یک بلوتوث، معرفی کتاب و یا بیان یک خاطره و سایر راهبردهایی از این قبیل.

سوم: طرح سؤالات مرتبط با موضوع و پویا کردن بحث در بین اعضاء گروه، با طرح سؤالاتی از قبیل آنکه: شما فکر می‌کنید و در جنگ نرم خط مقدم کجاست؟ و یا دشمن در این جنگ؟ کدام گروه از جامعه را هدف قرار داده است؟

و چهارم: جمع‌بندی مباحث و نتیجه‌گیری نهایی، که در این مرحله ابتدا مربی دیدگاه‌های نادرست طرح شده توسط اعضاء را تصحیح می‌کند و سپس از نظرات درست ارائه شده در گروه دفاع کرده و به نتیجه‌گیری نهایی می‌پردازد که در نهایت جلسه به این شکل پایان می‌پذیرد.

۲. روش استقرایی (جهت طرح بحث در حلقه‌های تربیتی صالحین)

اجرای این روش در یک حلقه تربیتی می‌تواند به تدریج، قدرت تحلیل و مهارت اندیشیدن افراد را بالا ببرد و زمینه ایجاد تفکر خلاق را در آنان فراهم نماید.

طرح بحث، در روش مرسوم به روش استقرایی در گروه، به این شکل است که مربی، پس از آنکه موضوع را برای متریان تشریح کرد از آنان می‌خواهد ابتدا هر کدام پیرامون آن موضوع به تنهایی فکر کنند و سپس بعد از پنج تا ده دقیقه تفکر انفرادی پیرامون این مسئله و یادداشت رئوس مطالبی که در این باره به ذهنشان رسیده است بصورت گروهی به بحث و گفتگو در حلقه بگذارند.

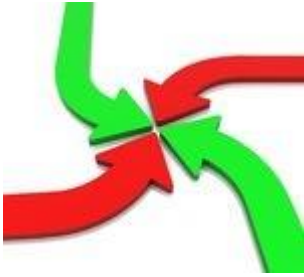
مربی در ادامه، نظرات مختلف اعضای گروه را در دو یا سه طیف متفاوت قرار می‌دهد و از اعضاء می‌خواهد به دفاع از نظریاتشان بپردازند.

به عنوان مثال، در این مرحله یک نفر می‌تواند نقش موافق را ایفا کند و یک نفر هم به مخالفت با نظر او بپردازد. لازم به ذکر است که در روش طرح بحث در حلقه صالحین به شیوه‌ی استقرایی، حتماً می‌بایست در آغاز متریان، به فهم درست و منطقی از موضوعات طرح شده در جلسه برسند و سپس توانایی لازم را برای تحلیل، تفسیر و اظهار عقیده، پیرامون موضوع مذکور در جمع به دست آورند.

در پایان نیز مربی به وضوح و با شفافیت، دلایل و استنباط‌های هر گروه را در دفاع از نظریات مطرح شده، به شکل دسته‌بندی و بصورت تیتروار بیان نموده و به نتیجه‌گیری نهایی از مجموع نظرات موافقان و مخالفان می‌پردازد. براین اساس، اگر یک مربی بخواهد در گروه، پیرامون فضایل و رذایل اخلاقی، به روش استقرایی طرح بحث نماید باید ابتدا به بیان موضوع و توضیح معنای دقیق آن در حلقه تربیتی بپردازد و سپس به تک تک اعضاء فرصت بدهد که نمونه‌هایی از فضایل و رذایل اخلاقی را در دفترچه‌هایشان یادداشت کنند و در ادامه پس از پایان فرصت تفکر انفرادی توسط اعضاء، مربی یادداشت‌های مختلف افراد را در جمع مطرح می‌کند، همچنین در این روش، مربی می‌تواند نظرات طرح شده در گروه را مثلاً در سه یا چهار دسته متفاوت، در قالب صفات پسندیده و کرامات اخلاقی در “گروه فضایل” و نیز بدی‌ها و زشتی‌های رفتاری و گفتاری مثلاً گناهان زبان را در “گروه رذایل” تقسیم‌بندی و تفکیک نماید.

در روش مرسوم به روش استقرایی، اعضای گروه پس از دسته‌بندی مطالب استقرار شده، در ادامه خودشان به تنهایی به تفسیر، تحلیل و بیان نظرات شخصی خود پیرامون موضوع می‌پردازند تا در واقع به فهم مشترکی از مباحث طرح شده در گروه برسند. در پایان، وقتی که نظرات و دیدگاه‌های تمامی اعضای حلقه تربیتی پیرامون موضوع، به دو شیوه انفرادی و گروهی، مورد بحث و بررسی قرار گرفت مربی پس از بیان استدلال‌ات منطقی، به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری نهایی می‌پردازد.

۳. روش «بارش مغزی» (مترداف یورش فکری)

در این روش، مربی پس از طرح موضوع جلسه، به بیان شیوهی اجرای بحث مطابق روش بارش فکری می‌پردازد و از اعضای حلقه می‌خواهد هرچه که پیرامون موضوع به ذهنشان می‌رسد در قالب جملاتی کوتاه و مختصر، بیان نمایند در این مرحله، یک نفر به نمایندگی از گروه تمامی نظرات مطرح شده را یادداشت می‌نماید.

پس از آن، بعد از جمع‌آوری حداقل پنجاه جمله غیرتکراری، دبیر جلسه به نمایندگی از گروه، تک تک آن‌ها را قرائت می‌کند و مربی نیز بطور همزمان از حاضران می‌خواهد به رد یا تأیید نظارت مطرح شده بپردازند. در ادامه وقتی نظرات همه اعضای گروه مورد بحث و گفتگو قرار گرفت آنگاه مربی به دفاع از دیدگاه‌های درست و منطقی می‌پردازد و ضمن پالایش ماحصل نهایی فرآیند بارش مغزی در حلقه تربیتی صالحین، به بیان ارزش‌های داشتن نگاه مولد به مسائل و موضوعات در زندگی انسان می‌پردازد.

به عنوان مثال، اگر قرار است در یک حلقه صالحین، دلایل افسردگی و استرس در زندگی بررسی شود ابتدا باید تمام اعضای حلقه، به قاعده مثل معروفی که گفته می‌شود: «هیچ آدابی و تربیتی مجو، هرچه می‌خواهد دل تنگت بگو» آزادانه و فعال، نظراتشان را به صورت پی در پی و بدون وقفه در گروه مطرح نمایند، سپس دبیر جلسه در پایان به بیان تمامی نظرات مطرح شده در گروه بصورت تیتروار می‌پردازد و در ادامه موافقان و مخالفان، به بحث و هم‌اندیشی در این خصوص می‌پردازند. همچنین در آخرین مرحله از طرح بحث به روش بارش فکری، مربی یا همان سرگروه، نظرات درست و منطقی را فهرست کرده و ضمن تقدیر از تولید اندیشه‌ای که در گروه انجام شده، ضمن جمع‌بندی نهایی، حقیقت مطلب را بیان می‌کند.